

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evropeae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Anglia

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1671

Capvt Primvm. De vxoribus & liberis Henrici Octaui, eius dotes, & vitia;
Ecclesiae Anglicanae ad eius tempora sanctitas; inde ab eo deformitas,
prorsusque in aliam funesta mutatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10773

I
EVROPEÆ
HISTORIÆ
SOCIETATIS IESV
PARS PRIOR.
ANGLIA.

LIBER PRIMVS.

*De vxoribus & liberis Henrici Octavi, eius dotes,
& vitia; Ecclesia Anglicana ad eius tempora
sanctitas; inde ab eo deformitas, prorsusque
in aliam funesta mutatio.*

CAPVT PRIMVM.

EX annis duodecim, vxores habuit Henricus VIII
Angliæ Rex. Aliquas simul, alias sigillarim. Li-
berorum trium parentem fecerunt priores tres,
feminarum duarum, & masculi; fuitque singulis
aut vnus mattibus, aut vitalis partus. Transiit
per singulos Regni summa, sed Henrici stirpem
velut triplici morte tribus in liberis damnatam,
nulla ex iis excepit proles, factumque quod tanta
multitudine vxorum perperam cauerat, vt Regnum
Angliæ in Scotiam caderet. Licet autem eandem insulam ab Austro An-
glia, à Septentrione Scotia diuidat, verum vt magnetis vnus partes duas,

A

contrarius in polos oppositos aspectus, intestinis inter se committit inimicitias, sic illos Britanniae tractus duos, ipsa tunc indoles voluntatum hand minus inuicem à se abiungere videbatur quam oppositus caeli cardo.

Igitur Henricus ex Catharina Ferdinandi Regis Catholici, & Isabellæ filia, solâque vxorum Catholica Mariam tulit, quæ ad Greneuici sinum, Februarij decimo octauo in hanc lucem venit, anno decimo quinto post sesquimillesimum. Elizabetham illi peperit Anna Bolenia, quam trigesimo tertio post anno, incunte Septembri duxerat, viuente adhuc Catharina, habitâque Elizabetha eius proles; quod per me quidem sit, quanquam magno numero auctores, liquere negent quo patre sit orta, multitudine confusi amatorum, quibuscum Bolenia egerat, dùm ad tribunal Duodecimvirum (inter quos eius parens) incestus damnata est cum Georgio Bolenio fratre; adulterij cum tribus nobilibus, ac vili musico, caputque carnifici in foro reliquit Londinensi; coronam Ioannæ Semeiræ honorariæ suæ, cui iam Henricum amores aliqui fecerant nimis beneuolum Postridie itaque qui fuit Maij vicefimus anni 15, 6. manibus recenti Boleniæ sanguine cruentis Ioannam sibi vxorem coronauit, suscepitque ex illa proximi Octobris decimo Eduardum eius nominis sextum, matre in partu vel mortua, vel ad foetum seruandum Chirurgorum manibus necata. Henrico tres aliæ cum nihil dederint præter irata fastidia, satis sit eas nominasse. Annam Cliuensem Germanam, cui pro singulari clementia, necem repudio mutauit, hoc solo reæ, quod illi nauisæ venisset; Catharinam Hauardam, quam & accusauit ipsemet foedati thori, & inter duos adulteros mediam, ibidem iussit capite truncari vbi Bolenia caput posuerat; Catharinam Parram velut hæreticam, cum rogo aut ferro destinasset morte inopinata sublatus est; vxores si viueret numeraturus per consules, & mulierosa fastidia vel mutatione vitaturus, vel earum nece infamiam; commodata illis corona Regia pro arbitrio repetenda, & cum feenore capitibus, aut opprobrij reddenda.

Et hætenus quidem vitæ Henrici pars vltima, quam qui volet in corpore historiae cum præcedenti connectere, nihil putem ab eo facturum dissimile quod facit quibusdam in montibus natura, quorum medios ascensus, & infimos, amœnitate omni vestit, & frugum copia; superiores sylvarum abruptis, horrore voraginum, & præcipitiis, prout tendunt ad summa propius asperat, & inuoluit, in ea tandem euasuros Vulcani spiracula, quæ sunt ignibus inferorum, aut vaporariis cognata. Henrico iuvene, nihil formosius, amabilius, gratius; nulla æque ad omnem armorum gloriam, ad humanitatem, popularitatem, & res magnas apta pronaque indoles. Suspiciebatur æui sui phoenix, ingenio prudens, vsu cordatior; virtutis & literarum amans quocumque sub panno latuissent, plura demum solus complexus decora, quam multi simul atauorum Regum, idque in Anglia plures solita numerare, qui nomen regum suis virtutibus ornassent; quam quibus foret ornamento; eminebat tamen tot inter animi,

& corporis dores Henrici religio, & Catholicæ fidei tam ardens, & casta defensio ut ferro domi; foris stylo eam propugnarit, scripto in errores Lutheri libro, quem in sacro confesso purpuratorum Patrum Leoni Decimo obtulit, indeque Defensor Ecclesiæ publicè dictus est; cuius gloriam cognomenti auxit effrons Lutheri responsio, qui ratus fore se conuitiandis Principibus, quam inimicandis sibi, clariorem, spreto iam Christi Vicario, pro facili habuit, indignis suis, & probrosis modis Regem Angliæ proculcare: sed hunc medium vitæ cursum, quam duxit Henricus annis prioribus, absolutissima corporis, & animi pulchritudine florentem, elisit Bolenia: eius amoribus, ad usque iudicij, cordisque deliquia fascinat, difficile dictu est animi vitiis turpior, an adipe corporis, & obesitate euaserit. Longum sit ire per singula; breuiter eius præterita decora, cum probris composita quibus quod vitæ supererat ad usque obitum fœdauit, adeo euanescent, vix ut eorum scintilla appareat. Velut autem censeret maximè Regium, in pestilentiam communem, proprium malum transcribere, quod de se fecerat, de infelicissimo Regno fecit. Nam quis sanctam illam, & veterem Angliam sine lachrimis possit, cum hodierna componere? quin & illam tantum qualem ipse accepit, cum ea quam reliquit? de illa certè auctoritatis eminentissimæ, ac iudicij vir, *Palam est, inquit, Religionem Catholicam nusquam tota Europa latius, quam in Anglia floruisse cum ab ea desciuit Henricus VIII. & in eandem secum desertionem egit; sed eam ut par est animo repeto à primo Christianitatis suæ ortu, ad Henricum, sanctimoniz gloria, & meritorum opibus diuitem Angliam, sub imperio tot Regum, tanta sæculorum longinquitate partis; reuocemus in illam, & circumferamus obiter oculos tam beatam, ut Dei Paradisus à limatissimo Ecclesiarum antiquarum æstimatore dici meruerit, profectò incerti hærebimus, æternitatis satus in eam largiùs impluerit Deus, an ipsa Deo fidelius vberiusve reddiderit, tam copiosa sanctorum operum, & animorum supra debitum melle, ut Germaniæ tunc deserta Barauiam, Daniam, Suecos, & Septentrioni propiora fœcundarit, missis eò Apstolis suis, immortalitatis præconibus, & conuersione illarum gentium suam, & Ecclesiæ gloriam cumularit, vel ad vnos solum si regrediamur priscos reges qui scissæ in varias ditiones Angliæ imperarunt, tam prodigiosum ducentis sæculis illic fuit vnum ex iis aliquem reperiri non sanctum, quam in multis nunc regnis, vnum cernere verè sanctum: quæ laus etiamnum attonitos tenet, admirantésque Lutheranos, portento licet damnabiliore arborem ij cædant, cuius optimos fructus depreciant; hoc est fidem Romanam dilacerent, ex qua illi quam stupent, antiqui Reges duxerant sanctitatem. Ac ne frustra illorum testimonia congeram; vnus modo loquatur Spelmannus. Quem ait, stupore non percellat, ille veterum Regum in diuinis ardor? Magnificencia in egenos, misericordia multiplex in calamitosos, in Dei ministros largitas, sacrarum ædium numero, ornatu, dotatione profusio? duobus tantummodo sæculis ad triginta censentur qua Reges, qua Reginæ, qui abiecto regni &*

iure & pompa, in solitudines violenti euasere; Reges quindecim, Monachos professi; Reginae undecim moniales; ad hæc duodecim illustri martyrio, quam diademate Regio gloriosius coronati; decem alij, virtutum insignium singulari iure, sanctorum album promeriti; subditque Spelmannus, haudquaquam se huic numero accensos velle principes viros ac feruinas qui paterni hæredes exempli, quam regnorum esse maluerunt, imitatieque generosam fugam, ex aula in monasterium; ex throno in crucem sese receperunt. Vidit illos & Roma non paruo numero apud se peregrinos, vt regni Diadema Apostoli pedibus; successoribus eius caput subiicerent. Nec vero inter prima quæ dico sæcula, illa se tenuit Anglorum illustrium in omni genere sanctitas; annales regni si quis adierit, incidet passim in sanctum aliquem, qui suis laudibus æuum suum; exempli sui luce posteros decorauit; martyres immenso numero; præfules vita sanctissimos; auctores sacrorum ordinum, Anachoretas, pœnitentes, Monachos, Eremitas, omni laude virtutum absolutos; vt veris, certisque nihil addat, qui dixerit vix esse in Anglia oppidulum aliquius notæ, quin thesauro fruatur tutelaris sancti, aut illinc oriundi, aut ibidem sepulti, tametsi non paucos obliuio temporum sua obruerit vetustate. Reuerentiæ demùm cui nulla similis & obseruantie erga sanctam sedem, habet Anglia cautiones, ob denarium S. Petri octingentis ab annis persolutum; cum Regis Inæ eximia pietas, regni totius familias, fecit Christo, & Petro vestigales, hac planè ad pedes Apostoli abiectioe sui, & suorum maior, & nominatior quàm imperiis quibusuis & operibus. Hoc regnum tantis nobile gloriis, quantas suis in fastis ægrè alibi notarit Ecclesia, Henrici Octauæ duplex furor Brachio armatus Regio euertit; amor Boleniæ insanus, & Romani Pontificis odium pertinax, quòd sibi per eum esse adulterum non liceret, & illas de magna nongentorum & amplius annorum Ecclesia veteri Anglicana, quæ nunc etiam viuunt reliquias nobiles, non aliis cernimus, & lamentamur oculis quam illustres ruinas ingentis & mirabilis fabricæ; quæ quidem non est ab ipso diruta, sed eo impulsæ, vt nouennis puer quem regni habuit successorem, plus satis fuerit ad eam euertendam, suis nempe iam motam fundamentis, & Romanæ sedis reuulsam saxo immobili, cuius locum inuasit Henricus; dùm se Anglicæ caput inaugurauit Ecclesiæ, iurisque in ea diuini pariter vt humani summum fecit arbitrum, & dispensatorem. Sic dùm Poetas ridemus veteres, qui toto à nobis diuiso orbe vocarunt Britannos, ipse nouum de illis orbem condere aggressus, à quouis alio disjunctum; illos ipso à cælo Deoque diuisit, Portentoso planè animi stupore, quem non morderent quæ aduersus Lutherum de vniuersalis Ecclesiæ monarcha ipsemet scripserat; cum enim dixisset, priusquam illi Germaniæ partem seditiosus apostata rebellaret, Europam, Americam, Asiam, & quicquid in mundo Christianorum est, Romanam sedem agnouisse, adorasseque pro domina; nec interiecti Oceani, & solitudinum, immensitate, & honore, fideles deterritos quin ipsis quoque ab

Indiis.

Indiis orbéque ultimo per infinita pericula, se Romam conferrent, professuri Christo, eiusque Vicario, & Christianorum magistræ ac matri Romanæ Ecclesiæ Obedientiam, & honorem; his inquam præmissis, infert quod sequitur. [Si tam latè porrectum tantúmque Imperium, nec à Deo, nec ab hominibus accepit, sed usurpavit sibi Papa, vi asseruit; dicat mihi si potest Lutherus, ecquando ad tantam rerum molem tollendam Pontifex, quando se ad mundi quærendam Monarchiam accinxit, nec enim tantarum expeditionum possunt ortus latere taciti, recentes præsertim, quales ferè ab vna aorum nostrorum designat ætate. At si volet idem ab vno aut altero ævo illos repetere, reuoluat sanè historias temporum, & ab annis mille si lubet accersat; verum si ea est huius vetustas Originis, vt seculorum vincat memoriã, vtamur sanè legum omnium præscripto, quæ iura omnia, & possessiones antiquiores omni memoria, iubent pro legitimis haberi, & sensus est omnium gentium, nefas esse tamdiu rata, & immota refigi, aut moueri. Sciet profectò annales qui legerit, Christianitatis Ecclesias, ex quo statim pax illis, & seculo data est, Ro. Ecclesiæ paruissè] ita ille dum sanus animo, Religione, ac fide regeretur, tanquam rectæ mentis oculis duobus; sed iis cæcutientibus, cum esset tacito Thomæ Cranmeri Lutheranismò facilè imbutus, & (quod prodigio simile) Parlamenti totiùs Decreto solenni, Ecclesiæ Anglicanæ constitutus caput, inde cœpit infelix, quæ aliis viderat, sibi non cernere; & quæ de Primatu Romanæ sedis in reliquas, præstandoque illi, eiusque Pontifici, religiosi obsequij sacramento nuper docuerat, cœpit inquam tunc ipse ignorare. Sic face duplici armatus, vafani amoris, & iræ impotentis, horrendum quàm sæua, & terribilia, dum vixit, quam lugenda spectacula dederit in Angliæ suæ perniciem, & Ecclesiæ Christi deiectionem comparata, quæ infinitum sit referre, nisi si quæ occurrant, quorum enormis immanitas reliquorum specimen præbeat. Cuiusmodi mihi est illa rabies ausi, furiosum, & sacrilegum dentem in S. Thomæ Archiepiscopi, beata ossa iniicere, qui ante trecentos, & sexaginta annos illustri perfunctus martyrio, quo esset apud Deum loco, prodigiorum splendore, ac magnitudine testabatur. Causam eius Henricus octauus integrat; diem illi dicit ad capitalium tribunal, maiestatis accersit reum, quod iniquissimi Henrici II. legibus obstitisset; crimen impositum coram minimè purgantem, ex Vadimonio contumaciter deserto, rebellij damnat, sacris diphticis eradit, carnificis manu ex aureo quo condebatur diripit sepulchro; ossa igni; vento beatos cineres addicit, memoriã exilio sempiterno; immensum auri & argenti pondus, & supellectilis pretiosæ, viginti sex magnis ingestum curribus, ab eius templo Cantuariensi, fisco adiudicat.

Præ hac fortè quæuis eius barbaries habere aliquid minus inhumanum videatur, tametsi sit omni ex parte crudelis. Sacerdotes ingenti numero, & acerbissimis necati mortibus; nobilitas diris exhausta stragibus, regni omnis tanquam bello subacti prædatio; expressæ diuitum medul-

læ, & pauperum sanguis; religiosi bonis, cœnobiis, templis, spoliati, pulsiq; ad famem mendicatio leuandam; vel morte soluendam, & hoc tam immane latrocinium bonorum quibus numerosa sacrorum hominum fovebatur, & regno splendebat multitudo, indulgit Regi Parlamentum, & ex malè consulta publici status ratione, putauit se regni vtilitatibus præclarè consulere. Nec omittendum est scelerati huius consilij expectatio quæ tunc foret; qui deinde euentus; in quos iure delusa reciderit. Horum habeo testem historicum natione Anglum, Protestatione Lutheranium; summa inquit, rei, & cardo consilij quod Parlamenti sententias impulit, ad cœnobiolorum alienationem Regi permittendam, fuit Regij filii in perpetuum locupletatio; augendum viribus, & nobilitate regnum; immunitas populi, à pensitando tot Monachis, Abbatibus, Monialibus, fratribus tributo: horum enim vice, instituendos comitatus de nouo quadraginta; dynastias Baronum sexaginta; officia equitum ad tria milia; denarium S. Petri, militum millibus quadraginta, Ducibusque illorum stipendia congrua in perpetuum daturum. Nec aliunde hæc omnia nisi ex iis quæ Religiosis auferrentur. Sic neque Henricum, nec eius in Regno successores laboraturos vnquam ad implendum in belli sumptus ærarium; nec pressuros populum variis crucibus tributourm. Quid autem inde in regnum boni? occupatis ab Rege quanta quanta erant, bonis omnium Religiosorum, plus à Parlamento vestigialium, & subsidiorum statim eo petente indictum est, quàm esset per annos retrò quingentos factum; nec multò post noua eguit contributione, clientelam, pensitationes exegit quamplurimas, ac demum nominibus obrutus miserè periit. Addere debui quicquid erat monetæ fuisse ab illo iteratæ subiectum conflaturæ, & tam bellè purgatum, vt quam acceperat probatissimi argenti, vndecim pondere vnciarum, ad duas redactam vncias redderet metallo & scorïa grauatas. Quæ fuit expilati regni communis depauperatio. Clericos dolenter acerbèque affectis, ipsosque cum populo regni primario, quod ex desertis & direptis Religiosorum domibus, nihil iam in publicum rediret, sed iacta erat alea, & expers remedij malum. Accessit dilapidatio hospitalium domorum, & Rhodiensium equitum dissipatus ordo, qui splendore ædificiorum, & agri amplitudine, nullis Abbatum cedebat opibus. in saginam multorum impune transiit hæc adeo pinguis, & locuples expilatio sacrarum Facultatum, huic si quis obstitit, ad defendendam causam vitamque citatùs est] hæc author Lutheranus. Quam vitæ in scelera ruinam per annos tredecim à Boleniæ nuptiis Henricus, traxit quotidie horribiliorem, quoad morte instanti, salubri dolore ictus est, & Vincestrensis Episcopus Stephanus Gardinerus, pro concione ad templum crucis hoc est ad cœmeterium S. Pauli celeberrimum Londini pulpitem denuntiauerit adhiberi se ab Henrico vt Ecclesiæ Rom. parenti optimæ, malè abiectæ penùsque offensæ conciliantur, quæ pacis osculum & apertos, vt solet, redeunti pararet sinus lætæque gratulationes. Verum enim-
vero

vero superba indoles tanti operis cepta in vado elisit, pacisci victor volebat non deditus; extra culpæ omnis fuisse & afferi notam; omni tamen absolui, & abiui culpa. Post paulum itaque improviso correptus malo, mensusque iam hians præ oculis inferorum chaos inhorruit, nec se propterea; quod brutum fecisset animal, à præcipitio avertit, parumper solum conturbatus, templum vnum recludi cum mandasset, alerum de bonis quæ tribus abstulerat dotari, omnes se cum Deo æquasse credit innumerabilium nominum rationes, auditus est nihilominus, Religiosorum, emortuis vocibus meminisse: at si quem expetiit, digna exilij quod iis intulerat merces fuit vt eorum repertus sit nemo, qui tam desperato salutis articulo ipsi opem ferret. Atque hic finem viuendi fecit inter illos quibuscum vixerat, parasitos, adulatores, hæreticos, qui lecto circumfusi, eo morientem fouebant solatio, quod fuit ab talibus expectandum. Quorum vnus cum vini pateram porrexisset, epoto illo & altum suspirans, in porrigentem agrè oculos tulit, & exhausta, inquit, est, nobisque omnia periere, quam vocem paulò post, schismaticam euomens animam, & execrationis Pontificiæ inustam fulmine, niniùm probauit. Tribus inde hebdomadis, anno 1546. diebus duode-triginta inchoato, secutus est impium Lutherus, seditionis in Ecclesiam signifer secundus, cœtera discors; in Romanæ sedis odio, & sollicitandis in eam populis, cum illo vnus.

